

THE EFFECTS OF CHANGE IN THE ALPHABET ON EDUCATION AND CULTURE IN UZBEKISTAN

**ÖZBEKİSTAN'DA ALFABE DEĞİŞİM SÜRECİNİN EĞİTİM ve
KÜLTÜRE ETKİSİ¹**

Yusuf AVCI²

Abstract

Today, this nation regarded as Turkish speaking communities tries to express themselves and think about the results of being brothers through Turkish language. The loss of alphabet means to be forgotten the culture and celestial values. A nation leaves indelible traces through culture, language and alphabet connecting its history and future to each other. The rock paintings which were begun to be made in order to depict the beliefs forming the culture were useful to tell and narrate the way, of living, social life and wars of the people living in that period. The seals which were accredited periods of thought, that is, the previous stage of the formation of Bengü Taş Alphabet have become the indispensable instruments of culture transportation. The regulations were completely made with only ideologic purposes in the Kiril alphabet passed through after 1938. Today, the Kiril alphabet has been improved separately in Turkestan Republics. The most evident ones of which were made depending on the alphabet in Uzbekistan literary language were directed to cripple the basic rules of Turkish. The fact that the Kiril letters were applied to Turkish language provided facility to a great extent that Russians basterdized the Turkish language and culture and it almost led to corrupt it. The most important trait of this alphabet substituted politically was that Turks began to use a writing system without their own desires and willpower for the first time. The serious strides made in the way of advancement and progress begin by making useful Bengü Taş which we accept as culture flag. The way of this goes through education. While the cultural interaction showed itself in many areas of the society, its real effect shows on the alphabet becoming the first means of culture conveyance. The assurance of societies' being long-lived goes through language and culture. While the variation existed in the culture changes the alphabet, it determines the future of that nation at the same time. In this way, the most important deficiency will be removed to be able to form a nation that can reach its contemporary targets by taking power from its history.

Keywords: Alphabet, culture, change, education, Uzbekistan

Öz

Bugün "Türkçe konuşan topluluklar" olarak bahsedilen bu millet, Türk dili sayesinde kendini ifade etmeye, kardeş olmanın sonuçlarını düşünmeye çalışmaktadır. Alfabenin kaybı, kültürün ve kutsal değerlerin unutulması anlamına gelir. Bir millet, tarihiyle geleceğini birbirine bağlayan kültür, dil ve alfabe aracılığıyla silinmez izler bırakır. 1938'den sonra geçilen Kiril alfabesinde ise tamamen ideolojik amaçlarla düzenlemeler yapılmıştır. Bütün Türkistan Cumhuriyetlerinde ayrı ayrı Kiril alfabesi geliştirilmiştir. Özbek yazı dilinde alfabeyle bağlı olarak yapılanların en belirgin olanları Türkçenin temel kurallarını bozmaya yöneliktir. Yükselme ve ilerleme yolunda ciddi adımlar, milli mirasımız olan "Kültür Bayrağı" kabul ettiğimiz "Bengü Taşlar"dan yararlanmakla başlar. Bunun da yolu eğitimden geçer. Bu şekilde tarihten güç alarak çağdaş hedeflerine ulaşabilen millet oluşturabilmek için, en önemli eksiklik giderilmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Alfabe, kültür, değişim, eğitim, Özbekistan

¹ Bu makale 1-3 Mayıs 2009 Çanakkale'de yapılan "The First International Congress of Educational Research sempozyumunda sunulan bildirden genişletilerek hazırlanmıştır.

² Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. E-mail: yavci@comu.edu.tr.

Giriş

Bilindiği gibi Türk dili, Türkiye Türkçesinden ibaret değildir. Ana dili Türkçe olan, (bütün leçe ve şiveleriyle birlikte Türkçe konuşan) büyük bir milletin dilidir. Bugün “Türkçe konuşan topluluklar” olarak bahsedilen bu millet, Türk dili sayesinde kendini ifade etmeye, millet olmanın gerektirdiği bilinci yeniden keşfetmeye, kardeş olmanın sonuçlarını korkarak düşünmeye çalışmaktadır. Dili ise dünya dilleri arasındaki eski yerini bulma yolundaki engelleri aşma çabası içindedir. Bu amaçla Türkistan Cumhuriyetleriyle kültürel bağları geliştirmek, bilgi paylaşımında bulunmak ve her türlü sorunun üzerine birlikte gitmek zorundayız.

Türkçe, Çin Seddinden Adriyatik denizine kadar olan geniş bir alanda içeriden ve dışarıdan yüzyıllarca eritme ve yozlaştırma gayretlerine maruz kalmıştır. Bunlar sadece Türkçenin gelişme hızını yavaşlatmıştır. Türkçe, sonsuzluğa uzanan yolda insan üstü mantığı sayesinde özelliklerini koruyarak günümüzde birkaç yazı diline ayrılmıştır. Türkçenin bu yönü hakkında Maks Mülller görüşlerini: “ ...Dilin sistemindeki kurallılığı, dilin sadeliği ve şeffaflığı, insan anlayışının dil kuruluşunda kendini gösteren mucizeli kudretinden haberi olmayanlara çarpmaması mümkün değil... Onda düşüncenin iç oluşlarını seyredabiliyoruz... Türkistan stepleri ortasında, ancak yaratılışındaki içkil kanunların kılavuzluğu altında yarattığını, hiçbir bilginler kurulu yaratamazdı.” (Cevat 1933:7) şeklinde ifade eder.

Kültürel etkileşim toplumun pek çok alanında kendini gösterirken asıl etkisini kültür taşımanın birinci aracı olan alfabe üzerinde göstermiştir. Toplumların uzun ömürlü olmasının teminatı dil ve kültürden geçer (Avcı 1997). Kültürde meydana gelen değişim alfabeyle değiştirirken aynı zamanda o milletin geleceğini de belirler.

Türkler tarafından kullanılagelen Bengü Taş, Soğd, Uygur, Mani, Bırahmi, Arap, Süryani, Rum, Latin alfabeleri Türkler için tarih boyunca en sık alfabe değiştiren bir millet olma özelliğini vermiştir. Kullanım süreleri değişik olan bu alfabelerin içinde dört tanesi uzun süre geniş ölçüde kullanıldığı için Türklerin genel milli alfabeleri haline gelmiştir. Bunlar Uygur, Arap, Latin ve Kiril alfabeleridir (Ergin 2006).

Türklerin milli kimliğini içinde barındıran, milli kültürün somutlaştırılarak biçimlere dönüştürülmesiyle Türk alfabesinin başlangıcı olarak kabul edilen Bengü Taş Alfabeti; yüzyıllar ve nesiller arasında kurulan bağın can damarı olması nedeniyle Türk milleti için “ ilk milli alfabe “ olma özelliğindedir.

A. Caferoğlu dini semboller ile Türk damgaları teorisini birleştirerek Köktürk alfabesinin Türk kökenli olduğunu savunur (Ercilasun 2006:166). Türkler, iletişim adımının başlangıcı olan kayalar üzerine yapılan resimlerini, ilk önce dini olayları, inanışları, sembollerini kalıcı kılmak, şükranlarını bildirmek ve gelecek nesillere aktarmak düşüncesiyle oluşturmuşlardır

Yapılan araştırmalar dünya üzerindeki birçok yazı dilinin kaynağını henüz gelişmemiş Türk alfabe yapısı olan kaya resimlerinden, damgalardan, soyut düşünceleri ifade eden şekillerden aldığını, daha sonra çeşitli sebeplerle farklılaştığını ortaya koymaktadır. Bu çizgide gelişerek ortaya çıkmış olan alfabeler arasında, Türkçe kadar derin tarihe sahip olduğu düşünülen Çin ve Japon Alfabeleri de vardır.

Türkçenin yazıya geçirilmesinde, geleceğe aktarılmasında, korunmasında ve başka dillerin etkilerinden uzak kalmasında en elverişli, uygun alfabe Bengü Taş Alfabetidir. Bengü Taş Alfabetinin temeli bu yönüyle ses uyumlarına, ağırlıklı olarak da ünsüz uyumlarına dayanmaktadır. Örneğin **yagız** “ygız”, **Otuz otuz** , **törüg törüg** “ kelimelerinde

olduğu gibi. Bu özellik Türkçeyi diğer dillerden ayıran en önemli özelliktir. Aynı zamanda dilde bir gümrük vazifesi gören, Türkçenin yabancı kelimelerle bozulmasına,

yıpratılmasına engel olan adeta Türkçenin kendini korumak için oluşturduğu bir zırh ve teminattır. Örneğin bu alfabe ile **defter, hedef, tarih**, gibi kelimler yazılamayacaktır.

Bütün bunların Bengü Taş Alfabesinin ne kadar kutsal, saygıyı hak eden, bugün yeniden yaşatma çalışmalarının yapılmasına değer bir alfabe olduğunu bizlere göstermektedir.

Günümüze kadar uzanan bunun canlı örneklerini Alisa Şükürlü Türk dokumaları olan kilim ve halı desenlerinde Bengü Taş Harfleri'nin adeta bir iletişim aracı ve bir kültür taşıyıcısı olarak kullanıldığını “*Motiflerin bazen tarihi bir hadiseyi canlandırdığını, bazen devletin sırlarını gösterdiğini Köktürk alfabesinden yararlanarak gösterdik.*” (Şükürlü 1997:364-369) diyerek ifade eder.

Kültürü oluşturan faktörlerden en büyük paya sahip olan inançları anlatmak için yapılmaya başlanan kaya resimleri, daha sonra o dönemde yaşayan toplumun yaşama biçimini, sosyal hayatını, savaşlarını anlatmaya, aktarmaya yaramıştır. Bengü Taş alfabesinin oluşumundan önceki aşama yani düşüncenin resmediliş dönemi olan “damgalar” ise kültür taşıyıcılığının vazgeçilmez araçları olurlar.

Orhun'dan Batı'ya uzanan bu damgalar yüzyıllar sonra bile özelliğinden bir şey kaybetmeden Türkün halısında, kiliminde, torbasında, kovanında, duvarında, mezar taşında, keçisinde, keçesinde, nakış ve yanışında yaşamış, bize mertlik, erklik cesaret, bereket, bolluk, gibi değerleri veciz bir şekilde anlatmaya devam etmiştir (Gülensoy 1989:4).

Alfabenin kaybı, yok edilmesi ya da unutulması milleti ayakta tutan, güç veren kültürün ve kutsal değerlerin de unutulması anlamına gelir. Bu sonucun kaçınılmaz olacağını daha sekizinci asırda Bengü Taşlar haykırmaktadır. Günümüzde bu sesi milletin kendisinden çok emperyalist güçlerin duyduğunu sahip oldukları alfabeleri kültürel anlamda günlük hayatın her ayrıntısında görüyoruz. Latin harfleriyle süslenen giysilerde, Çin ve Japon harfleriyle vücutlara yapılan dövmelelerde, kullanılan eşyalardan dükkan tabelalarına kadar her alanda kendini göstermektedir.

Alfabenin bazen galibiyetle sonuçlanan bir savaştan daha çok geleceği üzerinde etkili olduğunu tarih bizlere acı tecrübelerle anlatmaktadır. Günümüzde emperyalizmin silahları milletten çok milli değerlere çevrilmiş durumdadır. Önce kültürel değerlere sahip çıkmak, tarihten ders almak, bilinçli olmak, geleceğimizi garanti altına almak adına yapılacak, en iyi savunmadır. Bir millet, tarihi ile geleceği birbirine bağlayan kültür ve dilin aracı alfabe ile iz bırakır. Bu anlamda artık alfabe milli bağın adeta bir parolası ya da “Kültür Bayrağı” gibi olur. Öyleyse geleceği kaybetmemek için kültür köklerimizde, Bengü Taş alfabemize sahip çıkmalıyız.

Yüksek dil ve millet bilinciyle hareket ederek dil ve alfabe konularında Özbek Türkçesinin adeta yol haritasını çizen Fıtrat, Arap alfabesinin dilimiz için geçersizliği hakkında fikirler ileri sürer. İnkılabtan sonra imla sorunları ve alfabe üzerine konferanslar düzenlenir. Özbek Türkçesinin asıl, temel ses özelliklerini koruyan şeklini tespit için şehirlerden uzaklarda yaşayan, kültür olarak bozulmamış halkın arasında derlemeler yaptırılır. Elde edilen veriler ışığında Özbekçe seslerle ilgili olarak Arap alfabesi üzerinde Fıtrat düzenlemeler yapar. “Seri” adlı Özbekçe Dil Bilgisi eserinde **ayın, ha, sad, dad, tı, zı**, peltek **se** harflerine yer vermez. Bunun sebebini ise “*onlar bizim dilimizde olmadığı için*” (Fıtrat 1927a:10) şeklinde açıklar. Türkçede olamayan bu harfleri eserlerinde kesinlikle kullanmaz. Ayrıca yabancı asıllı kelimeleri asıl yazılışlarıyla değil, Türkçe söylenişleriyle, Türkçe ses uyumlarına uygun yazar.

Türkçede kullanılan Arap alfabesinin yazım ve imla kurallarının eksikliklerinin giderilmesi Türkçeye uyumlu hale getirilmesi için imla konferansları düzenlenir. Bu

konferanslarda Türkçenin temel kuralı olan büyük ünlü uyumlarıyla küçük ünlü uyumları ele alınır. Bütün Türkçe kelimelerin hatta eklerin bu kurallara göre nasıl yazılması gerektiği örneklerle uzun uzun açıklanır: bolıb>**bolup**, yürıb>**yürüp**, külib>**külüp**, boldı>**boldu**, okıdı>**okudu**, bunı>**bunu**; buning>**bunung**; uning kutısı>**unung kutusu** gibi (Fıtrat 1927b).

1926'da Bakü'de yapılan Kurultayın bir sonucu olarak (Kurultaya Atatürk, Faut Köprülü başkanlığında delegeler göndermiştir) bütün Türkistan Cumhuriyetleri Latin alfabesine geçme kararı alırlar. Bu kararlar gereği kısa zaman içinde tamamen Latin alfabesine geçerler. Ancak bu Latin alfabesine geçiş yine bilimin gerektirdiği şekilde sadece Özbek Türkçesindeki sesleri karşılayacak harflere yer verilmiştir(Fıtrat 1927a "1930").

Bunlar yirmi üç ünsüz harftir. Türkiye Türkçesinden farklı olarak nazal **n**, kalın **k** ve **hı** harfine yer verilmiş ancak **j** harfi yer alamamıştır. Ünlüler ise dokuz tanedir. Türkiye Türkçesinden fazlalık olarak kapalı **e** harfine yer verilmiştir. Fıtrat, bu harf seçimlerinde Divanü Lügat'it Türk'ten de yararlandığını dip not olarak belirtir. İşte bu harflerle oluşturulan metinlerde de Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Türkçenin ses uyumlarına ait bütün kuralları uyguladığını görüyoruz.

Kiril harflerinin Türk diline uygulanışı, Rusların Türk dilini ve kültürünü yozlaştırmalarında büyük ölçüde kolaylık sağlamış, adeta yozlaştırmanın yolunu açmıştır (Avcı 1997:87). Siyasi sebeple değiştirilen bu alfabenin en önemli özelliği: Türklerin ilk kez bir yazı sistemini kendi istek ve iradeleri dışında kullanmaya başlamış (Güzel 2002:740-741) olmalarıdır.

Dil ile millet arasında var olan ilişkiyi bazı devlet yöneticileri dendi lehlerine çok iyi kullanmışlardır. 1916'da Lenin, 1917'den sonra da Çiçerin ve diğerleri verdikleri demeçlerde şöyle diyorlardı: *Bize katılan her millete kendi milli benliğini, kültürünü, dilini korumada*

ve bağımsızlıklarını elde etmede yardımcı olacağız ” Bunun tam tersi oldu. Ruslar Türklerin dil ve kültür birliğini parçalamak için onları kabilelere ayırarak her biri için ayrı bir devlet oluşturdu. Her Türk kabilesi ayrı bir millet, konuşulan her farklı Türkçe ayrı bir dil haline getirildi (Kocaoğlu 1971).

Batı Türkistan Lehçelerinde Rusçanın etkisi bu kadarla da kalmaz. Daha ileri boyutlara taşınmak için özellikle Rusça yazan kendilerine göre aydın ve yazarlara büyük armağanlar (Lenin armağanı) dağıtılır. Soyadlarının sonlarına da birer “-of”, “-ova”, “-viç”, “- yev” gibi ekler getirilir. Türk lehçelerine sokulan Rusça kelimelerin Rusça söylenişlerinin aynen korunması için sert ve kesin kurallar konur. Bunun yanında Batı dillerinden alınan kelimelerin de Rusçada olduğu gibi yazılması mecbur tutulur.

Dille ilgili “böl ve parçala” siyaseti alfabe değişiklikleriyle gerçekleştirilmiştir. 1 Mayıs 1925'te Azerbaycan Sovyet Hükümeti Lâtin alfabesini gazete ve resmî yazışmalarda mecbur tutar. 7 Ağustos 1925'te alınan bir kararla Arap yazısıyla basılmış yayınların Sovyetler Birliğine girmesi yasaklanır. Mart 1926'da Bakü'da toplanan Türkoloji kongresinde Sovyetler birliğindeki bütün Türk lehçe ve ağızlarının Lâtin harflerine uydurulması kabul edilir. Ruslar, hakimiyetleri altındaki Türklerin alfabelerini 1930-1940 yıllarında ikinci kez değiştirirler. Kiril alfabesi her Türk lehçe ve ağızlarına farklı şekillerde uygulanır. Böylece Rusların Türk dilini ve kültürünü yozlaştırmaları büyük ölçüde kolaylaşmıştır. Sovyet Türkoloğu Prof.N.A. Baskakov açıkça şöyle der: *“Birçok milletin Rus alfabesini kabul etmesi yalnız onların gelişmesini sağlamış değil, aynı zamanda Sovyetler Birliği içindeki birçok milletin Rusçayı ilerletmelerine ve Rus kültürünü benimsemelerine büyük yardımı dokunmuştur.”* (Kocaoğlu 1971). SSCB'de 130 halka ait dil varlığından bahsedilir. “Bunlar birbirini zenginleştirerek komünizmi

yerleştirme idealine hizmet ederler.” (Şaabdurahmanov 1980:5) denilmektedir. Bunların arasındaki “En önemli ilgi vasıtası”nın dil olduğunu söyleyen Lenin, Rusça için, “Doğru tespit edilen millî siyasetin uygulanması sonucunda Rus dili SSCB halkları dostluğu ve işbirliği dili olmaya, ülkedeki birliği, fen ve tekniğin gelişmesini... sağlamaya devam etmektedir.”(Şaabdurahmanov 1980:12) der.

Bu politikaların sonucu Özbek Türkçesi “Özbek Milli Dili ” kabul edilir ve Özbek Milli Dili “Özbek sosyalist milletin millî, edebî dilidir.” (Şaabdurahmanov 1980:6) şeklinde açıklanarak Özbek milli dilinin gelişmesinin Özbek milletin gelişmesine bağlı olduğu belirtilir. Dil ile devletin siyasi ilişkilerinin boyutlarını gösteren Şaabdurahmanov, günümüzde de çok etkili olan bu ilişkinin başlangıcı hakkında şunları söylerken düştüğü çelişkinin farkında değildir: “ Bilindiği gibi kapitalist ilişkilerin ortaya çıkmasıyla birlikte milletlerde oluşmaya başlar. İşte milletin oluşmaya başlamasında esas unsur olan dil birliği, millî dil oluşur. Özbek milleti 19.asrın sonlarında 20. asrın başlarında şekillenmeye başladı. O Ekim Sosyalist devrimine kadar tam olarak şekillenmemişti. Bu akım Ulu Ekim Sosyalist Devriminden sonra devam etti. Komünist Partisinin akıllı Leninist millî siyaseti sebebiyle Özbek dili “millî dil” özelliğinde şekillendi ve hemen yükselerek Özbek sosyalist milletin gelişmiş diline dönüştü”.

Dilin toplumun geleceğindeki yerini iyi bilen Fıtrat, Özbek Türkçesine yönelik çalışma ve yönlendirmelerine 1919 yılında bilimsel olarak başlar. Fıtrat'ın kullandığı malzemeyle Sovyetlerin kullandığı malzeme ortaktır, yani dildir. Bu malzemeyi herkes kendi toplumunun çıkarları, amaçları için kullanır, yöntemler ve bakış açıları geliştirir. Bununla ilgili Fıtrat, “Emperyalist ülkeler bir milleti yok etmek için o milletin millî ve dinî ahlakını bozarlar. Ondan sonra millî dilini çürütürler (Fıtrat 1919:14) demektedir. Bu bilinçle hareket eden Fıtrat, “Türkçe” terimiyle genel Türkçeyi ifade eder. Örnekler verirken “Özbekçe” terimini kullanamaz. Çoğu zaman “Türkçemiz” ifadesini kullanır. Bu tercihte duygusallık değil, bilimsellik esastır. Dünyanın en zengin dili olduğuna inandığı Türkçenin yine dünyanın en bahtsız dili olduğunu söyler. Bu görüşünü şöyle dile getirir: “İbn-i Sina Türktür, Fars edebiyatının peygamberlerinden olan Nizâmî Türktür, Celaleddin Rumî Türktür. Bunlar yalnız Türk milletin değil, bütün dünyanın ulu kişileridir... Bunlar Türkçe yazsalar Türk ulusunun hali muhtemeldir ki başka türlü olurdu. Bundan daha büyük bahtsızlık olur mu”(Fıtrat 1919b)?

1938'den sonra geçilen Kiril alfabesinde ise tamamen ideolojik amaçlarla siyasi davranılarak düzenlemeler yapılmıştır. Bütün Türkistan Cumhuriyetlerinde ayrı ayrı Kiril alfabesi geliştirilmiştir. Bunlardan Özbek yazı dilinde alfabeye bağlı olarak en belirgin olanları Türkçenin temel kurallarını bozmaya yöneliktir. Yirmi altı tane ünsüz, yedi tane ünlü (a ve e harfleri için ikişer harf) harfe yer verilmiştir. Kiril harfli Özbek yazısında kesinlikle büyük ünlü, küçük ünlü uyumu gibi hiçbir ses uyumu kuralı uygulanmaz. Özbek yazısında kalınlığı inceliği; düzlüğü yuvarlaklığı gösterecek ünlü türü yoktur. Daha önce yazıda ses uyumları bakımından ulaşılmış olan gelişme düzeyi tekrar bozulur. Sadece bu yönüyle bile yazıda yüz yıl geriye gidilmiştir.

Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla bağımsızlıklarını elde etmeye başlayan Özbek, Kırgız, Kazak, Azeri, Tatar Türkleri Kiril alfabesini tam olarak bırakmasalar da Latin alfabesini kullanma yolunda ciddi adımlar atmışlardır. Kazakistan'ın Latin alfabesine geçme isteği T.C'nin desteği ile de TDK tarafından ortak çalışmalarla yürütülmektedir. “Bu bir geçiş değil, dönüşüm olacaktır “ diyen Kazakistan Cumhurbaşkanı, dil ve millet bağına gösterdikleri titizliği açıkça sergilemektedir.

Ortak olan cümle yapısı etrafında dünyanın dört bir yanında, kullanılan farklı farklı alfabeler çeşitli dil varlıklarının belirtisi gibi yansıtılmaktadır. Asıl olan, tarihin derinliklerine varan ortak kökleri, (yani köken birliği) kelime ve cümle yapısıyla bir alfabe etrafında milli kimliğinden ödün vermeden ayakta durmanın yollarını

bulmaktır. Batı kültürünün Batı Türklüğü üzerindeki olumsuz etkileri ve Rus kültürünün Türkistan Cumhuriyetlerindeki olumsuz etkisine bakarak alfabeyi “Kültür Bayrağı” olarak görüyoruz. Bu “Kültür Bayrağı”nın desteğiyle Rusların Türk dünyasına ve Batılıların Batı Türklüğüne yaptığı kültür politikasının olumsuz sonuçlarını gidermek, kendi ortak kültür dünyamız adına iyi sonuçlar almak için yine alfabeden yararlanabiliriz.

SONUÇ

Türk milleti “Kültür Bayrağı”na yüzyıllar önce Bengü Taş Alfabeti ile sahip olmuştur. Yükselme ve ilerleme yolunda ciddi adımlar, bu milli mirastan bir ışık gibi yararlanmak, taşıdığı ortak değerleri bıraktığı yalnızlıktan ve yok oluştan çekip almakla başlar. Bunun da yolu eğitimden geçer. Ortak kültürel değerlerin canlandırılması gereklidir. Bu amaçla Türk dünyasında, Bengü Taş yazısı ve kültürünün Türk tarihi ile Türk yazı dili tarihindeki boşluğu gidermesine yönelik çalışmalar başlatılmalıdır. Önce orta öğretim kademelerinde “Bengü Taş alfabeti ve yazısının başlangıç için seçmeli dersler, daha sonra zorunlu dersler olarak öğrencilere verilmesi gerekir. Ardından bu programların genişletilerek “Bengü Taş” kültürü şeklinde geliştirilmesi sağlanmalıdır. Bu şekilde milli tarihinden güç alarak belirlediği çağdaş hedeflerine ulaşabilen millet oluşturabilmek için en önemli eksiklik giderilmiş olacaktır.

Son yıllarda Alfabe konusu Türk Dünyasında soğutulmuş, siyasi gelişmelerin seyrine bırakılmıştır. Ancak genelde soğuyan alfabe ilgisine rağmen yine Kazakistan’ın alfabe değişimi yönünde çabalarını görüyoruz. Uzun bir siyasi soğukluktan sonra Özbekistan’ın son dönemlerde hızlı bir şekilde alfabe konusuna ilgilenmesi Türk dünyası adına araştırmacıların umudunu yükseltmektedir.

Gidilecek bu değişiklikten sonra duygu bağları geliştirilen, ortak eski tarihinden ve köklerinden güç alan bütün Türk dünyasının daha büyük işler yapmak için çalışmasında bu alfabe birliğinin çok etkili olacağına inanıyoruz.

Kaynakça

- Avcı, Y. (1997) Fıtrat’ın Türkçeciliği “Türk Dünyası Dil Ve Edebiyat Dergisi”, Tdk, Ankara. 1997 Fıtrat Ve Eserleri, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Emre, A.C. (1933) Türkçede Kelime Teşkili, Ankara.
- Ercilasun, A.B. (2006) Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, Akçağ Yay., Ankara.
- Ergin, M. (2006) Orhun Abideleri, Boğaziçi Yay, İstanbul.
- Fıtrat, F. (1919) A Şark Siyaseti, Buhara.
- Fıtrat, F. (1919)B Tilimiz “İştirakiyun” Sayı 132 Taşkent.
- Fıtrat, F. (1927)A Serf 5. Baskı; 1930 6. Baskı Taşkent.
- Fıtrat, F. (1927)B İmla Konferansı Münasebeti Bilin “Mearif Ve Okutguçi” Nu:3 Taşkent. Gabain, A.M. (1988) “Eski Türkçenin Yazı Dili”, Tday - Belleten 1959, Ankara.
- Güzel, H.G. (2002) Türkler, Yeni Türkiye Yay, Ankara.
- Kocaoğlu, T. (1971) Esir Türk İllerinde Kültür Emperyalizmi Ve Milli Uyanış, “Türk Kültürü”, S.101, Ankara.
- Korkmaz, Z. (1995) Türk Dili Üzerine Araştırmalar, C.1, Tdk. Yay. 629, Ankara.
- İsmail Suphi (1325) “ Lisan-I Osmaniyi Tamim “ , Serveti-İ Fünun, 12 Mayıs 1325, Sayı: 939, S.35 (Aktaran: Gülmez Nurettin, Age., S.36).
- Şaabdurahmanov, Ş. Askeroca, M. Hacıev, A. Resulov, İ. (1980) Hazirgi Özbek Edebi Tili, Taşkent.
- Şükürlü, A (1997) Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi “Türk Dokumaları Üzerine Köktürk Motifleri” Manisa.